

Cuprins

Cuvânt-înainte	XXXV
Abrevieri.....	XXXVII
Titlul I. Despre succesiuni în general.....	1
Capitolul I. Introducere.....	1
Secțiunea 1. Moartea persoanei fizice și consecințele ei juridice.....	1
Secțiunea a 2-a. Precizări terminologice cu privire la noțiunile de „succesiune” sau de „moștenire”	2
§1. Accepțiunea de mod specific de dobândire sau transmitere a proprietății.....	2
§2. Accepțiunea de obiect al transmisiunii succesorală.....	3
Secțiunea a 3-a. Felurile moștenirii în înțelesul de moduri de dobândire sau transmitere a proprietății	3
§1. Moștenirea legală.....	3
§2. Moștenirea testamentară	4
§3. Moștenirea contractuală.....	4
Capitolul II. Caracterele juridice ale transmisiunii succesorală.....	6
Secțiunea 1. Transmisiunea succesorală este o transmisiune <i>mortis causa</i>	6
Secțiunea a 2-a. Caracterul universal al transmisiunii succesorală.....	7
Secțiunea a 3-a. Transmisiunea succesorală are un caracter unitar	7
§1. Regula	7
§2. Excepțiile de la regulă. Succesiunile anormale.....	8
2.1. Dreptul de abitație al soțului supraviețuitor conferit de art. 973 NCC	9
2.2. Bunurile formând obiectul dreptului special de moștenire al soțului supraviețuitor prevăzut la art. 974 NCC	9
2.3. Moștenirile cu elemente de extraneitate în dreptul anterior și în prezent	10
2.4. Bunurile reprezentând amintiri de familie.....	11
Capitolul III. Deschiderea moștenirii.....	13
Secțiunea 1. Cauza deschiderii moștenirii	13
Secțiunea a 2-a. Data deschiderii moștenirii.....	14
§1. Interesul practic al datei deschiderii moștenirii	14
§2. Determinarea datei deschiderii moștenirii	14
2.1. Situațiile obișnuite.....	14

2.2. Situația comorienților	16
Secțiunea a 3-a. Locul deschiderii moștenirii	16
§1. Importanța practică a locului deschiderii moștenirii	16
§2. Determinarea locului deschiderii moștenirii	17
Capitolul IV. Condițiile cerute de lege pentru a putea moșteni	18
Secțiunea 1. Capacitatea succesorală	18
§1. Persoanele care au capacitate succesorală	18
1.1. Persoanele fizice în viață la data deschiderii moștenirii	18
1.2. Persoanele dispărute	19
1.3. Copilul conceput, dar nenăscut la data deschiderii succesiunii	19
1.4. Persoanele juridice în ființă la data deschiderii succesiunii	20
§2. Persoanele care nu au capacitate succesorală	20
2.1. Persoanele fizice care nu sunt în viață sau cel puțin concepute și persoanele juridice care nu sunt în ființă la data deschiderii succesiunii	21
2.2. Comorienții	21
Secțiunea a 2-a. Moștenitorul să nu fie nedemn	23
§1. Nedemnitățile de drept	23
1.1. Cazuri și condiții	23
A. Cazul succesibilului condamnat penal pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenția de a-l ucide pe cel care lasă moștenirea	23
B. Cazul succesibilului condamnat penal pentru săvârșirea, înainte de deschiderea moștenirii, a unei infracțiuni cu intenția de a-l ucide pe un alt succesibil care, dacă moștenirea ar fi fost deschisă la data săvârșirii faptei, ar fi înlăturat sau ar fi restrâns vocația la moștenire a făptuitorului	24
1.2. Regimul juridic al nedemnității de drept	24
A. Cine și când poate invoca nedemnitățile?	24
B. Efectele „de drept” ale nedemnității reglementate de art. 958 NCC	25
§2. Nedemnitățile judiciare	25
2.1. Cazuri și condiții	26
A. Cazul când un succesibil este condamnat penal pentru săvârșirea, cu intenție, împotriva celui care lasă moștenirea a unor fapte grave de violență, fizică sau morală, ori a unor fapte care au avut ca urmare moartea victimei	26
B. Cazul când un succesibil, cu rea-credință, ascunde, alterează, distruge sau falsifică testamentul defunctului	27
C. Cazul când un succesibil, prin dol sau violență, îl împiedică pe cel care lasă moștenirea să întocmească, să modifice sau să-și revoce testamentul	27
2.2. Regimul juridic al nedemnității judiciare	27

A. Cine poate solicita declararea nedemnității?	27
B. Termenul în care poate fi solicitată declararea nedemnității și natura lui	28
§3. Efectele nedemnității	29
3.1. Efectele în raport cu nedemnul	29
A. Înlăturarea de la moștenire	29
B. Obligația de a restitui bunurile moștenirii	30
3.2. Efectele în raporturile cu descendenții nedemnului	31
§4. Înlăturarea efectelor nedemnității	32
§5. Dispozițiile legale tranzitorii	33
Secțiunea a 3-a. Vocația la moștenire	34

Titlul II. Devoluțiunea legală a moștenirii..... 35

Capitolul I. Regulile generale aplicabile devoluțiunii legale a moștenirii 35

Secțiunea 1. Criteriul și sfera persoanelor din rândul cărora vor fi desemnați moștenitorii	36
§1. Moștenirea legală – o moștenire de familie	36
§2. Sfera persoanelor chemate de lege la moștenire	36
Secțiunea a 2-a. Principiile generale de stabilire a rudelor chemate efectiv la moștenire și excepțiile de la acestea	37
§1. Principiul priorității sau al chemării la moștenire în ordinea claselor de moștenitori	37
1.1. Clasele de moștenitori și conținutul principiului	37
1.2. Problema posibilității (imposibilității) ca două clase de moștenitori să vină la moștenire în același timp	38
§2. Principiul proximității gradului de rudenie cu defunctul	41
2.1. Regula	41
2.2. Excepții	41
§3. Principiul împărțirii moștenirii în părți egale (pe capete) între rudele din aceeași clasă și de același grad	41
3.1. Regula	41
3.2. Excepții	42
Secțiunea a 3-a. Reprezentarea succesorală	42
§1. Domeniul reprezentării	44
1.1. Reprezentarea descendenților în linie dreaptă	44
1.2. Reprezentarea colateralilor privilegiați	47
§2. Condițiile reprezentării	47
2.1. Condițiile cerute în persoana reprezentatului	47
A. Reprezentatul să fie precedat lui <i>de cuius</i> sau să fie nedemn față de acesta	47
B. Reprezentatul să fi avut chemare efectivă la moștenirea lui <i>de cuius</i> dacă ar fi avut capacitate succesorală sau dacă nu ar fi fost nedemn	48
2.2. Condițiile cerute în persoana reprezentantului	49

A. Reprezentantul trebuie să aibă aptitudinea de a-l moșteni pe defunct	49
B. Aptitudinea reprezentantului de a culege moștenirea celui reprezentat este indiferentă	50
§3. Efectele reprezentării	50
3.1. Efectele generale	50
A. Plasarea reprezentantului în locul reprezentatului	50
B. Împărțirea moștenirii pe tulpini	51
a) Împărțirea moștenirii pe tulpini	51
b) Efectele secundare ale împărțirii moștenirii pe tulpini	51
C. Reprezentarea operează de drept	52
3.2. Efectele particulare ale reprezentării	52
Capitolul II. Aplicarea principiilor devoluțiunii legale în cazul celor patru clase de moștenitori legali	54
Secțiunea 1. Clasa întâi de moștenitori – a descendenților	54
§1. Componentă	54
§2. Regulile aplicabile	54
§3. Caracterele juridice ale dreptului de moștenire legală al descendenților	55
Secțiunea a 2-a. Clasa a doua de moștenitori – a ascendenților și colateralilor privilegiați	55
§1. Ascendenții privilegiați	55
1.1. Componentă. Când vin la moștenire?	55
1.2. Repartizarea moștenirii	56
A. Cazul în care ascendenții privilegiați vin singuri la moștenire	56
B. Cazul în care ascendenții privilegiați vin la moștenire împreună cu colateralii privilegiați	56
a) Cazul în care la moștenire vine un singur părinte	57
b) Cazul când la moștenire vin ambii părinți	57
C. Cazul în care la moștenire vin părinții și soțul supraviețuitor al defunctului	57
1.3. Caracterele juridice ale dreptului de moștenire legală al ascendenților privilegiați	57
§2. Colateralii privilegiați	58
2.1. Componentă. Când vin la moștenire?	58
2.2. Repartizarea moștenirii între colateralii privilegiați	58
A. Colateralii născuți din aceiași părinți	58
a) Cazul când moștenirea se împarte doar între colateralii privilegiați	58
b) Cazul când colateralii privilegiați vin la moștenire în concurs cu părinții defunctului	59
c) Cazul când colateralii privilegiați vin la moștenire în concurs cu soțul supraviețuitor	59

B. Colateralii născuți din părinți diferiți. Împărțirea pe linii a moștenirii	59
2.3. Caracterele juridice ale dreptului la moștenire legală al colateralilor privilegiați	60
§3. Clasa a treia – a ascendenților ordinari	60
3.1. Componentă. Când sunt chemați la moștenire?.....	60
3.2. Repartizarea moștenirii între ascendenții ordinari.....	61
3.3. Caracterele juridice ale dreptului la moștenire legală al ascendenților ordinari	61
§4. Clasa a patra – a colateralilor ordinari	61
4.1. Componentă. Când sunt chemați la moștenire?.....	61
4.2. Repartizarea moștenirii între colateralii ordinari.....	62
4.3. Caracterele juridice ale dreptului la moștenire al colateralilor ordinari	62
Capitolul III. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în cadrul moștenirii legale.....	63
Secțiunea 1. Generalități	63
§1. Evoluția reglementărilor	63
§2. Condițiile cerute de lege soțului supraviețuitor pentru a putea moșteni	63
Secțiunea a 2-a. Drepturile conferite de lege soțului supraviețuitor	64
§1. Drepturile de moștenire proprii ale soțului supraviețuitor în concurs cu fiecare clasă de moștenitori.....	65
§2. Dreptul special de moștenire al soțului supraviețuitor asupra mobilierului și obiectelor de uz casnic.....	65
2.1. Mobilierul și obiectele aparținând gospodăriei casnice.....	66
2.2. Condițiile de acordare	67
2.3. Natura juridică a dreptului special de moștenire	69
§3. Dreptul temporar de abitație asupra casei de locuit	70
3.1. Reglementare legală	70
3.2. Condițiile cerute pentru a lua naștere	71
3.3. Caractere juridice	72
3.4. Modificări pe parcursul exercitării dreptului de abitație al soțului supraviețuitor.....	73
A. Restrângerea dreptului de abitație.....	73
B. Obligația soțului supraviețuitor de a primi o locuință în schimb	73
3.5. Încetarea dreptului de abitație	73
Capitolul IV. Dreptul statului (comunei) asupra moștenirilor vacante.....	75
Secțiunea 1. Reglementare legală.....	75
Secțiunea a 2-a. Fundamentul vocației succesoriale a statului (comunei)	76
§1. Teoria dreptului legal de moștenire	76
§2. Teoria dreptului de suveranitate	77
§3. Interesul practic al opțiunii între una sau alta din cele două teorii.....	77

3.1. Din punctul de vedere al dezmoștenirii tuturor moștenitorilor.....	78
3.2. Din punctul de vedere al revocării renunțării la moștenire a unui moștenitor legal	78
3.3. Concepția care se desprinde din dispozițiile noului Cod civil.....	79
Secțiunea a 3-a. Administrarea provizorie a bunurilor moștenirii. Curatorul special.....	79
Secțiunea a 4-a. Constatarea vacanței succesoriale. Certificatul de vacanță succesorală și anularea lui.....	80
Secțiunea a 5-a. Efectele vacanței succesoriale	82
Secțiunea a 6-a. Trimiterea în posesie a comunei (sezina)	83
Titlul III. Introducere în dreptul liberalităților	85
Capitolul I. Liberalitățile ca specie a actelor juridice	85
Secțiunea 1. Considerații introductive.....	85
§1. Liberalitățile – specie a actelor juridice cu titlu gratuit	85
§2. Caracterul excepțional	87
§3. Inadecvarea criteriului formal pentru caracterizarea actelor de liberalitate	87
Secțiunea a 2-a. Criteriile de caracterizare a liberalităților.....	88
§1. Criteriul material (economic).....	88
1.1. Sărăcirea dispunătorului în corelație cu îmbogățirea beneficiarului.....	88
1.2. Liberalitățile și contractele de binefacere	90
§2. Criteriul volițional (moral).....	90
2.1. Concepțiile „obiectivă” și „subiectivă” asupra intenției de a gratifica	91
2.2. Recompensa morală sau materială așteptată de dispunător și raportul acesteia cu intenția de a gratifica.....	93
2.3. Proba intenției de a gratifica.....	95
§3. Cazuri care prezintă dificultăți de calificare	97
3.1. Actele de executare a unor obligații naturale	97
A. Obligațiile naturale obișnuite	97
B. Cazul special al executării de bunăvoie de către moștenitorii unei persoane a unei liberalități făcute de aceasta fără respectarea condițiilor de formă prevăzute de lege.....	99
3.2. Liberalitățile remuneratorii.....	100
3.3. Liberalitățile modice.....	102
3.4. Calificarea actelor de dobândire a unui bun cu clauză tontinieră (de acrescământ) de două sau mai multe persoane împreună.....	103
Capitolul II. Condițiile de validitate a liberalităților	106
Secțiunea 1. Consimțământul	106

§1. Neafectarea consimțământului de o tulburare mentală din partea dispunătorului.....	107
1.1. Situația sub regimul Codului civil din 1864.....	107
1.2. Situația sub regimul noului Cod civil.....	109
§2. Consimțământul trebuie să fie neviciat.....	113
2.1. Eroarea esențială.....	114
2.2. Dolul.....	115
2.3. Violența.....	118
Secțiunea a 2-a. Capacitatea.....	119
§1. Incapacitățile de a dispune prin liberalități.....	119
1.1. Incapacități absolute de a dispune prin liberalități.....	119
A. Incapacitatea minorilor.....	121
B. Incapacitatea interzișilor judecătorești.....	123
C. Incapacitatea persoanelor insolabile de a face liberalități.....	123
1.2. Incapacități relative de a dispune prin liberalități.....	124
A. Incapacitatea majorului de a dispune în favoarea reprezentantului sau ocrotitorului legal avut în timpul minorității sau interdicției, până la descărcarea acestora de gestiune de către instanța de tutelă.....	125
B. Incapacitatea persoanelor aflate în îngrijire de a dispune în favoarea medicilor, farmaciștilor sau altor persoane în perioada în care se află sub îngrijirea acestora.....	125
a) Persoanele cărora cel aflat în îngrijire nu le poate face liberalități.....	125
b) Condițiile în care poate fi reținută incapacitatea.....	127
c) Excepții de la incapacitățile prevăzute la art. 990 alin. (1) NCC.....	128
d) Sancțiunea incapacității.....	128
C. Incapacitatea de a dispune în favoarea preoților sau a altor persoane care acordă asistență religioasă.....	129
D. Incapacitățile de a dispune prin legate prevăzute la art. 991 NCC.....	130
E. Sancționarea simulației în privința incapacităților de a dispune prin liberalități.....	130
§2. Incapacitățile de a primi liberalități.....	130
2.1. Incapacități de folosință.....	130
A. Incapacitatea persoanelor viitoare.....	131
B. Incapacitatea persoanelor incerte (nedeterminate).....	133
C. Incapacitatea străinilor și apatrizilor de a dobândi prin liberalități terenuri în România.....	134
D. Principiul specialității persoanei juridice.....	136
2.2. Incapacități de exercițiu.....	137
A. Incapacitatea minorilor.....	138
a) Incapacitatea minorilor lipsiți complet de capacitate de exercițiu.....	138

b) Incapacitatea minorilor cu capacitate de exercițiu restrânsă.....	138
B. Incapacitatea interzișilor judecătorești	138
Secțiunea a 3-a. Obiectul	138
§1. Bunul transmis	139
§2. Sarcinile și condițiile transmisiunii.....	139
2.1. Sarcinile și condițiile liberalităților	139
A. Sarcina	139
B. Condiția.....	140
C. Dificultățile de diferențiere	140
2.2. Sarcinile și condițiile imposibile, ilicite sau imorale.....	141
A. Clauzele imposibile.....	141
B. Clauzele ilicite sau imorale	141
a) Clauzele referitoare la persoana gratificatului.....	141
b) Clauzele referitoare la bunuri	143
c) Clauzele referitoare la succesiune	144
d) Sancțiunea clauzelor imposibile, ilicite sau imorale	144
2.3. Revizuirea sarcinilor și condițiilor	145
Secțiunea 4-a. Cauza.....	146
§1. Existența cauzei. Cauza falsă.....	146
§2. Cauza ilicită și cauza imorală	148
Secțiunea a 5-a. Substituțiile fideicomisare și liberalitățile reziduale	151
§1. Substituțiile fideicomisare	151
1.1. Situația sub regimul Codului civil din 1864.....	151
A. Noțiune. Reglementare legală.....	151
B. Scurt istoric al instituției	152
C. Considerentele care stăteau la baza interdicției.....	153
1.2. Reglementarea substituției fideicomisare în noul Cod civil	153
A. Condițiile substituției fideicomisare	154
a) Existența a două liberalități succesive având același obiect.....	154
b) Obligarea primului gratificat (instituitul) la conservarea și remiterea obiectului legatului celui de al doilea gratificat (substituitului).....	157
c) Reportarea transmiterii obiectului liberalității către substituitul la momentul și ca urmare a decesului instituitului.....	158
B. Efectele substituției fideicomisare	158
a) Efectele în privința instituitului	158
b) Efectele în privința substituitului	167
C. Ineficacitatea substituției.....	168
§2. Liberalitățile reziduale	169
2.1. Situația sub regimul Codului civil din 1864.....	169
2.2. Situația sub regimul noului Cod civil.....	171

Titlul IV. Donația	175
Capitolul I. Consimțământul. Promisiunea de donație.	
Forma donațiilor	177
Secțiunea 1. Oferta și acceptarea. Formarea contractului.....	177
§1. Oferta și acceptarea când ambele părți sunt de față.....	177
§2. Oferta și acceptarea între absenți.....	177
2.1. Oferta.....	177
2.2. Acceptarea.....	178
Secțiunea a 2-a. Promisiunea de donație.....	181
Secțiunea a 3-a. Condiția formei autentice.....	183
Secțiunea a 4-a. Formalitatea specială a actului care trebuie să enumere și să evalueze bunurile mobile făcând obiectul unei donații.....	186
Secțiunea a 5-a. Excepții de la regula formei autentice.....	187
§1. Darul manual.....	187
1.1. Evoluția și fundamentul darului manual.....	188
1.2. Obiectul darului manual.....	189
A. Bunurile mobile corporale.....	189
B. Darul manual în nudă proprietate și uzufruct.....	190
C. Darul manual prin virament bancar de la cont la cont.....	191
D. Darul manual prin remiterea unui cec.....	192
E. Excluderi.....	193
a) Bunurile imobile.....	193
b) Bunurile mobile incorporale.....	193
c) Bunurile mobile corporale în valoare mai mare de 25.000 lei.....	193
d) Drepturile indivize, universalitățile de fapt și bunurile supuse unor forme de înmatriculare (navele și aeronavele).....	194
1.3. Tradițiunea și modalitățile de realizare a acesteia.....	194
A. Tradițiunea trebuie să fie efectivă.....	195
B. Tradițiunea trebuie să fie actuală, definitivă și irevocabilă.....	196
C. Tradițiunea trebuie să fie făcută cu titlu autonom și distinct.....	199
1.4. Pactele adăugate darului manual.....	199
1.5. Proba darului manual.....	200
A. Existența darului manual este invocată de donator.....	200
a) Presumpția relativă de existență și valabilitate a titlului (darului manual). Reconsiderare în lumina dispozițiilor art. 1225 alin. (2) NCC.....	200
b) Presumpția absolută de proprietate.....	202
B. Existența darului manual este invocată de donator sau moștenitorii săi.....	202
a) Situația donatorului.....	202
b) Situația moștenitorilor donatorului.....	202

§2. Donația deghizată	203
2.1. Dificultățile de calificare a donațiilor deghizate.....	203
2.2. Recunoașterea valabilității donației deghizate	205
2.3. Condițiile de validitate ale donației deghizate.....	205
A. Condițiile referitoare la actul care deghizează donația	205
a) Actul aparent trebuie să ascundă perfect donația	205
b) Actul care disimulează donația trebuie să întrunească cel puțin în aparență condițiile de fond ale unui asemenea act.....	206
c) Actul care disimulează donația trebuie să întrunească toate condițiile de formă ale unui asemenea act	206
B. Condițiile referitoare la donația propriu-zisă	207
a) Donația trebuie să întrunească toate condițiile de fond ale unei liberalități	207
b) În privința formei, donația deghizată constituie o excepție de la regulile de drept comun	207
2.4. Efectele donației deghizate.....	207
2.5. Proba donației deghizate	207
§3. Donația indirectă.....	208
3.1. Condițiile de validitate	210
A. Existența unui act juridic.....	210
B. Actul juridic să fie ambivalent	212
a) Actele cu titlu oneros.....	212
b) Actele neutre	213
C. Din punctul de vedere al condițiilor de validitate, trebuie întrunite cerințele de fond atât ale actului vector, cât și ale donației	215
D. Din punctul de vedere al condițiilor de formă, trebuie întrunite cerințele referitoare la actul vector, nu și cele referitoare la donație	216
3.2. Proba donației indirecte.....	216
Capitolul II. Principiul irevocabilității donațiilor	218
Secțiunea 1. Sensul principiului irevocabilității	218
Secțiunea a 2-a. Clauzele interzise de lege	219
Secțiunea a 3-a. Sancțiunea încălcării interdicțiilor prevăzute de lege.....	220
Secțiunea a 4-a. Clauza de întoarcere convențională.....	220
Capitolul III. Efectele donației.....	223
Secțiunea 1. Derogări în privința garanției contra evicțiunii	223
Secțiunea a 2-a. Derogări în privința garanției pentru vicii ascunse.....	224
Capitolul IV. Revocarea donațiilor.....	225
Secțiunea 1. Revocarea donațiilor pentru ingraturdine.....	225
§1. Cazurile de ingraturdine prevăzute de lege.....	225
§2. Acțiunea în revocarea donațiilor pentru ingraturdine	227

2.1. Regimul juridic al acțiunii	227
2.2. Efectele acțiunii în revocare	228
A. Efectele generale (între părți).....	228
B. Efectele speciale (față de terți)	230
Secțiunea a 2-a. Revocarea donațiilor pentru neîndeplinirea sarcinilor.....	231
§1. Reglementare legală.....	231
§2. Regimul juridic al acțiunii în revocarea donației pentru neîndeplinirea sarcinii	232
§3. Efectele revocării	234
3.1. Efectele între părți	234
3.2. Efectele față de terți.....	235
Secțiunea a 3-a. Donațiile dintre soți	235
§1. Reglementare legală.....	235
§2. Condiții	235
§3. Efecte	236
3.1. Între părți	236
3.2. Față de terți.....	236
Titlul V. Testamentul.....	239
Capitolul I. Prezentare generală	240
Secțiunea 1. Definiția testamentului	240
Secțiunea a 2-a. Caracterele juridice ale testamentului	241
§1. Un act unilateral și personal.....	242
§2. Un act solemn	242
§3. Un act de dispoziție cu titlu gratuit	242
§4. Un act <i>mortis causa</i>	243
§5. Un act revocabil	243
Capitolul II. Condițiile de formă	244
Secțiunea 1. Regulile comune tuturor testamentelor	244
§1. Exigența unui înscris.....	244
1.1. Prohibirea testamentelor verbale	244
1.2. Proba testamentului	245
§2. Interzicerea testamentului reciproc (conjunctiv).....	247
§3. Sancțiunea nerespectării condițiilor de formă.....	249
3.1. Nulitatea absolută	249
3.2. Confirmarea testamentului nul	249
Secțiunea a 2-a. Diferitele feluri de testeamente	250
§1. Testamentele ordinare (obișnuite).....	250
1.1. Testamentul olograf.....	250
A. Noțiune.....	250
B. Solemnitățile impuse de lege.....	251
a) Scrierea	252
b) Data	255
c) Semnătura.....	261

d) Sancțiunea nerespectării condițiilor de formă în cazul testamentului olograf.....	262
e) Formalitățile instituite de art. 1042 NCC	262
C. Forța probantă a testamentului olograf.....	263
1.2. Testamentul autentic.....	265
A. Avantaje și dezavantaje.....	265
B. Formalitățile de autentificare	265
C. Forța probantă a testamentului autentic.....	268
§2. Testamentele privilegiate.....	268
2.1. Testamentele privilegiate reglementate de noul Cod civil	268
2.2. Formele comune tuturor testamentelor privilegiate.....	269
2.3. Caducitatea testamentelor privilegiate.....	269
2.4. Forța probantă a testamentelor privilegiate	269
§3. Testamentele referitoare la sumele de bani, valori sau titluri de valoare depuse la instituții specializate	269
§4. Testamentul internațional	270
4.1. Generalități	270
4.2. Formalitățile cerute de legea uniformă.....	271
4.3. Sancțiunile nerespectării formalităților prevăzute de Legea uniformă	273
4.4. Revocarea testamentului internațional	273
4.5. Forța probantă	273
Capitolul III. Regulile de interpretare a testamentelor	274
Secțiunea 1. Situația sub regimul Codului civil din 1864.....	274
Secțiunea a 2-a. Interpretarea testamentelor în lumina noului Cod civil	276
Titlul VI. Principalele dispoziții testamentare	277
Capitolul I. Legatele.....	278
Secțiunea 1. Obiectul legatelor	278
§1. Legatul universal	278
1.1. Elementul definitoriu – conferirea vocației eventuale la întregul patrimoniu succesoral.....	278
1.2. Formule de desemnare a legatarilor universali.....	280
1.3. Efecte.....	282
§2. Legatul cu titlu universal	283
2.1. Noțiune. Enumerare.....	283
2.2. Probleme de calificare a unor legate ca fiind sau nu cu titlu universal.....	285
A. Legatul care are ca obiect un fond de comerț	285
B. Legatul care are ca obiect o succesiune nelichidată	286
C. Efecte	287
§3. Legatul particular.....	287
3.1. Noțiune	287
3.2. Obiect	288

A. Bunurile aparținând dispunătorului.....	288
B. Legatul bunului altuia	289
C. Legatul unui bun comun sau indiviz	290
3.3. Efecte.....	291
§4. Pluralitatea de legate.....	292
4.1. Coexistența legatelor constituite în favoarea unor persoane diferite	292
A. Legatele de aceeași natură.....	292
a) Legatele universale.....	292
b) Legatele cu titlu universal	293
c) Legatele particulare	293
B. Legatele de naturi diferite	293
4.2. Cumulul de legate în favoarea aceleiași persoane	294
Secțiunea a 2-a. Desemnarea beneficiarilor legatelor.....	294
§1. Desemnarea trebuie să fie făcută de testator	295
1.1. Legatul cu facultate de alegere	295
A. Principiul potrivit căruia un terț nu poate desemna beneficiarul legatului.....	295
B. Temperări ale principiului	296
1.2. Legatul secret	297
§2. Posibilitatea desemnării directe sau indirecte a legatarului	298
2.1. Desemnarea directă	298
2.2. Desemnarea indirectă	298
Secțiunea a 3-a. Ineficacitatea legatelor	299
§1. Revocarea prin voința testatorului	300
1.1. Revocarea expresă	300
A. Revocarea prin testament	301
B. Revocarea prin act autentic	301
1.2. Revocarea tacită	302
A. Contrarietatea și incompatibilitatea	303
a) Noțiunile de „contrarietate” și „incompatibilitate”	303
b) Probleme de probațiune.....	305
c) Testamentul ulterior trebuie să fie valabil	305
d) Întinderea revocării	305
B. Înstrăinarea obiectului legatului	306
a) Înstrăinarea	306
b) Înstrăinarea trebuie să se refere la un bun care formează obiectul unui legat particular	306
c) Intenția.....	307
C. Distrugerea voluntară a obiectului legatului de către testator	309
D. Distrugerea voluntară a testamentului de către testator	310
1.3. Retractarea revocării.....	311
§2. Revocarea prin hotărâre judecătorească.....	312
2.1. Revocarea pentru neîndeplinirea sarcinilor	313

A. Sarcinile în materie de legate	313
B. Revocarea aste atrasă de neîndeplinirea „fără justificare” a sarcinii	314
2.2. Revocarea pentru ingratitude	316
2.3. Regimul juridic al acțiunilor în revocare pentru neîndeplinirea sarcinilor și pentru ingratitude	317
A. Acțiunea în revocare pentru neîndeplinirea sarcinilor	317
a) Cine o poate invoca?	317
b) Contra cui se poate invoca?	318
B. Acțiunea în revocare pentru ingratitude	318
a) Cine o poate invoca?	318
b) Contra cui se poate exercita?	318
C. Termenul de exercitare a acțiunii în revocare pentru neîndeplinirea sarcinilor și pentru ingratitude	319
a) Probleme legate de începerea curgerii termenului de prescripție pentru neîndeplinirea sarcinilor	319
b) Probleme legate de începerea curgerii termenului de prescripție pentru revocarea legatului pentru ingratitude	320
D. Efectele revocării pentru neîndeplinirea sarcinilor și pentru ingratitude	322
§3. Caducitatea	323
3.1. Predecesul legatarului	324
3.2. Incapacitatea legatarului de a primi legatul la data deschiderii moștenirii	324
3.3. Legatarul este nedemn	325
3.4. Legatarul renunță la legat	325
3.5. Legatarul decedează înaintea împlinirii condiției suspensive care afectează legatul	325
3.6. Pieirea lucrului legat în timpul vieții testatorului	327
3.7. Dispariția cauzei	329
Secțiunea a 4-a. Destinația bunurilor care au format obiectul legatelor ineficace	331
§1. Regula – atribuirea bunurilor celor obligați la plata legatelor	332
§2. Excepția – legatele conjunctive și dreptul de acrescământ	332
2.1. Criteriile de stabilire a conjunctivității legatelor	333
2.2. Domeniul de aplicare a dreptului de acrescământ	334
2.3. Caracterul obligatoriu și efectele dreptului de acrescământ	335
2.4. Situația legatului-sarcină	336
Capitolul II. Dezmoștenirea (exheredarea)	337
Secțiunea 1. Dezmoștenirea fermă	339
§1. Dezmoștenirea fermă cu instituirea de legatari	339
§2. Dezmoștenirea fermă fără instituirea directă de legatari	340
2.1. Dezmoștenirea parțială	341

2.2. Dezmoștenirea totală	343
Secțiunea a 2-a. Dezmoștenirea condițională inserată în testament cu titlu de clauză penală.....	344
§1. Valabilitatea de principiu.....	344
§2. Limitele dezmoștenirii-sancțiune.....	345
Capitolul III. Execuțiunea testamentară.....	348
Secțiunea 1. Noțiuni. Evoluție istorică.....	348
Secțiunea a 2-a. Reglementare legală	350
§1. Desemnarea executorului testamentar	350
§2. Cine poate fi desemnat executor testamentar?.....	352
§3. De când începe execuțiunea testamentară?.....	352
Secțiunea a 3-a. Natura juridică și caracterele specifice.....	353
Secțiunea a 4-a. Puterile executorului testamentar	355
§1. Reglementare legală.....	355
§2. Critica reglementării legale.....	356
§3. Puterile executorului testamentar nu sunt transmisibile	358
Secțiunea a 5-a. Obligația de a da socoteală.....	358
Secțiunea a 6-a. Încetarea execuțiunii	359
Titlul VII. Instituirea contractuală	361
Capitolul I. Instituirea contractuală în reglementarea anterioară noului Cod civil.....	361
Capitolul II. Clauza de preciput în noul Cod civil	362
Secțiunea 1. Reglementare legală.....	362
Secțiunea a 2-a. Natura juridică a clauzei de preciput în dreptul român	363
Secțiunea a 3-a. Regimul juridic al instituirii preciputare	371
§1. Situația dinaintea deschiderii moștenirii	371
§2. Situația după deschiderea moștenirii	372
2.1. Dreptul de opțiune al beneficiarului preciputului.....	372
2.2. Executarea preciputului	373
A. În natură	373
B. Prin echivalent.....	373
2.3. Imputarea și reducțiunea preciputului	374
Titlul VIII. Limitele dreptului de a dispune prin acte juridice <i>mortis causa</i>....	377
Capitolul I. Interdicția actelor asupra moștenirii nedeschise.....	378
Secțiunea 1. Introducere	378
§1. Actele asupra succesiunilor nedeschise. Istoric	378
§2. Fundamentele interdicției	379
§3. Abordarea interdicției în diferite sisteme de drept.....	380
Secțiunea a 2-a. Elementele care caracterizează actele interzise asupra succesiunii nedeschise.....	381

§1. Actele vizate de interdicție	381
§2. Actul trebuie să se refere la o succesiune nedeschisă	382
§3. Actul trebuie să confere doar drepturi eventuale, iar nu actuale	383
3.1. Drepturile eventuale în contextul succesiunilor nedeschise	383
3.2. Diferite ipoteze practice care ilustrează principiul	384
3.3. Moartea lui de cuius ca modalitate a actelor juridice și raportul acesteia cu actele interzise de lege	386
§4. Sancționarea încălcării interdicției.....	388
Secțiunea a 3-a. Actele permise în mod excepțional de lege	388
Capitolul II. Rezerva succesorală	390
Secțiunea 1. Considerații introductive. Principiul libertății de a dispune de propriile bunuri și limitarea acesteia prin dispozițiile legale referitoare la rezervă	390
§1. Rezerva și cotitatea disponibilă în Codul civil din 1864	390
§2. Rezerva și cotitatea disponibilă în noul Cod civil.....	390
Secțiunea a 2-a. Istoricul și caracterele generale ale rezervei.....	393
§1. Istoric	393
1.1. Originile rezervei – legitima romană și pars bonorum	393
1.2. Dreptul cutumiar – rezerva cutumiară și pars hereditatis	393
1.3. Rezerva succesorală în Codul civil Napoleon și în dreptul român	394
§2. Caracterele generale ale rezervei	395
2.1. Este o parte a succesiunii care se deferă conform legii	395
2.2. Are caracter de ordine publică.....	395
2.3. Este colectivă.....	397
2.4. Este datorată în natură	399
Secțiunea a 3-a. Moștenitorii rezervatari	399
§1. Descendenții	399
§2. Ascendenții privilegiați.....	400
2.1. Quantumul rezervei când vin singuri la moștenire	400
2.2. Quantumul rezervei când vin la moștenire în concurs cu colateralii privilegiați.....	400
§3. Soțul supraviețuitor.....	401
3.1. Rezerva de drept comun a soțului supraviețuitor	402
A. Quantumul rezervei	402
B. Stabilirea rezervei în funcție de titlul de moștenire al celor care vin la succesiune	402
C. Corelația dintre rezerva soțului supraviețuitor și drepturile sale speciale conferite de art. 974 NCC în cazul în care vine la moștenire în concurs cu părinții defunctului.....	403
3.2. Cotitatea disponibilă specială a soțului supraviețuitor în concurs cu alți descendenți decât cei comuni	404
A. Reglementare legală. Justificare	404

B. Copiii la care se referă art. 1090 NCC	405
C. Liberalitățile care intră sub incidența art. 1090 NCC.....	405
D. Criteriile de stabilire a cotității disponibile speciale	406
E. Art. 1090 NCC în contradicție cu logica, cu Convenția europeană a drepturilor omului și cu alte texte ale NCC.....	407
F. Sancțiunea depășirii cotității disponibile speciale și a disimulării liberalităților în favoarea soțului supraviețuitor prin acte oneroase sau prin persoane interpuse.....	408
a) Reducțiunea – sancțiunea specifică depășirii limitelor cotității disponibile speciale	408
b) Cine poate invoca reducțiunea?.....	409
Secțiunea a 4-a. Calculul rezervei și al cotității disponibile	409
§1. Masa de calcul și operațiunile pentru stabilirea acesteia	409
§2. Stabilirea activului brut prin determinarea și evaluarea bunurilor lăsate de defunct la data decesului	410
§3. Stabilirea activului net prin scăderea pasivului succesoral din activul brut.....	411
3.1. Pasivul succesoral se deduce din activul brut.....	411
3.2. Situația în care soldul este negativ	411
§4. Reunirea fictivă (pentru calcul) la activul net a valorii donațiilor făcute de defunct în timpul vieții.....	412
4.1. Domeniul reunirii fictive	412
A. Reunirea fictivă – sensul noțiunii.....	412
B. Generalitatea regulii	413
C. Excepții	413
a) Excepțiile prevăzute la art. 1091 alin. (3) NCC	413
b) Situația specială a primelor de asigurare și a capitalului asigurărilor de viață	414
4.2. Proba donațiilor supuse reunirii fictive	414
A. Regula	414
B. Prezumția de donație instituită de art. 1091 alin. (4) NCC	415
a) Reglementare legală	415
b) Condițiile cerute pentru aplicarea prezumției	415
C. Cine poate invoca prezumția?	417
D. Rezervatarii care au fost de acord cu înstrăinarea nu pot invoca prezumția	419
E. Natura prezumției.....	419
F. Efectele art. 1091 alin. (4) teza I NCC	420
4.3. Determinarea valorii bunurilor care formează obiectul reunirii fictive	420
A. Regula	420
B. Cazul în care bunul donat a fost înstrăinat de donatar înainte deschiderii moștenirii	421
C. Cazul în care bunul donat este înlocuit cu un alt bun.....	422

D. Cazul în care bunul donat sau cel care l-a înlocuit piere fortuit înaintea deschiderii moștenirii	422
E. Cazul în care obiectul donației îl constituie o sumă de bani	423
F. Cazul în care donația are ca obiect un drept viager (uzufructul, uzul, abitația, o rentă viageră sau o întreținere).....	423
G. Normele legale referitoare la determinarea valorii donațiilor pentru calcul sunt de ordine publică, neputându-se deroga de la ele (acte asupra unor succesiuni viitoare)	424
Secțiunea a 5-a. Imputarea liberalităților	424
§1. Sectorul asupra căruia se face imputarea	425
1.1. Liberalitățile care se impută pe cotitatea disponibilă	425
A. Liberalitățile făcute altor persoane decât moștenitorii rezervatari care vin la moștenire în această calitate	426
B. Liberalitățile neraportabile făcute moștenitorilor rezervatari	426
1.2. Liberalități care se impută pe rezerva celui gratificat.....	426
1.3. Liberalitățile care se impută prioritar pe cotitatea disponibilă, iar pentru diferență pe rezerva celui gratificat	427
1.4. Liberalitățile care se impută prioritar pe rezerva celui gratificat, iar pentru diferență pe cotitatea disponibilă	428
§2. Ordinea în care se face imputarea.....	431
2.1. Donațiile se impută înaintea legatelor, în ordine cronologică	431
A. Donațiile se impută înaintea legatelor.....	431
B. Donațiile se impută în ordine cronologică	432
C. Donațiile concomitente se impută deodată – regula.....	432
D. Unele dintre donațiile concomitente se impută prioritar, în ordinea stabilită de către <i>de cuius</i> – excepția	432
2.2. Legatele se impută după donații și toate deodată	432
Secțiunea a 6-a. Reducțiunea liberalităților excesive	432
§1. Reducțiunea – sancțiune specifică încălcării rezervei.....	432
§2. Cine poate invoca reducțiunea?	434
2.1. Rezervatarii	434
2.2. Alte persoane.....	434
A. Avânzii-cauză ai rezervatarilor	434
B. Creditorii personali ai rezervatarilor neglijenți	434
C. Situația donatarilor și legatarilor defunctului	434
D. Situația creditorilor defunctului	435
§3. Căile, modalitățile și efectele reducțiunii.....	437
3.1. Reducțiunea convențională.....	437
3.2. Reducțiunea pe cale de excepție.....	437
3.3. Reducțiunea pe cale de acțiune.....	438
A. Caractere și regim juridic	438

a) Este un drept propriu al rezervatarilor	438
b) Este o acțiune personală supusă prescripției extinctive	438
c) Acțiunea este divizibilă	440
d) Rezervatarii pot renunța la reducere	440
B. Efectele acțiunii în reducere	441
a) Reducerea în natură	441
b) Reducerea prin echivalent	443
§4. Ordinea reducerii	445
A. Legatele se reduc înainte de donații	445
a) Regula și justificarea ei	445
b) Caracterul imperativ	445
B. Legatele se reduc toate deodată și în mod proporțional	446
a) Regula și justificarea ei	446
b) Excepții de la regulă	447
C. Donațiile se reduc în ordinea inversă a datei lor, începând cu cea mai recentă	448
a) Regula și justificarea ei	448
b) Proba datei	448
c) Situația insolvenței donatarului a cărui liberalitate este supusă reducerii	449
d) Caracterul de ordine publică	450
D. Liberalitățile hibride, a căror ordine de reducere prezintă anumite particularități	450
a) Donațiile făcute între soți în timpul căsătoriei	450
b) Instituirea prin contractul de căsătorie a unei clauze de preciput	451
c) <i>Trust</i> -ul anglo-american	451
§5. Reducerea liberalităților de uzufruct și rentă viageră	453
5.1. Reglementarea legală	453
5.2. Exercițarea dreptului de opțiune	454
5.3. Efectele art. 1098 NCC	455
Titlul IX. Dreptul de opțiune succesorală.....	457
Capitolul I. Opțiunea succesorală.....	458
Secțiunea 1. Titularii dreptului de opțiune.....	458
§1. Succesibili	458
§2. Capacitatea cerută pentru exercitarea dreptului de opțiune	459
§3. Acceptarea pe cale oblică de către creditorii succesibililor	460
Secțiunea a 2-a. Caracterele juridice ale actului de opțiune	460
§1. Libertatea opțiunii	460
1.1. Ipoteza sustragerii sau ascunderii unor bunuri succesorale ori a unor donații de către succesibili	460
A. Elementele constitutive ale comportamentului dolosiv	461
a) Elementul material de sustragere sau ascundere	461

b) Elementul intențional – dolul	464
B. Sancțiunile sustragerii sau ascunderii.....	466
a) Atribuirea forțată a calității de acceptant al moștenirii.....	466
b) Pierderea drepturilor asupra bunurilor care au format obiectul fraudei.....	467
c) Obligarea la plata datoriilor și sarcinilor moștenirii și cu bunurile proprii, nu numai cu bunurile succesoriale....	468
d) Pedepsele civile menționate la art. 1119 NCC se aplică doar la cererea celor interesați.....	468
1.2. Ipoteza succesibililor indeciși sau neglijenți considerați renunțatori	469
§2. Caracterul pur și simplu al opțiunii.....	469
§3. Caracterul indivizibil	470
§4. Caracterul retroactiv	471
Secțiunea a 3-a. Termenul de opțiune.....	471
§1. Natura juridică	472
§2. Domeniul de aplicare	472
§3. Momentul începerii curgerii termenului de decădere	473
3.1. Regula.....	473
3.2. Excepții de la regulă. Aplicarea principiului <i>contra</i> <i>non valentem agere non currit prescriptio</i>	474
3.3. Suspendarea și întreruperea termenului.....	475
3.4. Efectele decăderii	475
Capitolul II. Formele opțiunii	480
Secțiunea 1. Acceptarea moștenirii.....	480
§1. Acceptarea expresă	481
§2. Acceptarea tacită.....	482
2.1. Actele a căror îndeplinire implică acceptarea tacită	483
A. Înstrăinarea, cu titlu gratuit sau oneros, a drepturilor asupra moștenirii	483
B. Renunțările <i>in favorem</i>	483
2.2. Actele care pot avea valoarea de acte de acceptare tacită	484
A. Actele de dispoziție asupra bunurilor moștenirii	485
a) Actele de dispoziție juridică asupra bunurilor succesorale.....	485
b) Actele de dispoziție materială asupra bunurilor succesorale.....	486
B. Actele de administrare definitivă ori de folosință asupra bunurilor succesoriale	486
2.3. Actele de conservare, supraveghere și de administrare provizorie nu implică acceptarea tacită, dacă din împrejurările în care au fost făcute nu rezultă că succesibilul și-a însușit calitatea de moștenitor.....	488
A. Actele de conservare	488

B. Actele de supraveghere	489
C. Actele de administrare provizorie	489
2.4. Situația actelor care au ca finalitate atribuirea în tot sau în parte a succesiunii	489
2.5. Posibilitatea succesibilului de a face o declarație de neacceptare în situația în care îndeplinește acte care pot fi de acceptare tacită	490
Secțiunea a 2-a. Renunțarea la moștenire	490
§1. Actul de renunțare.....	491
1.1. Prezentare generală.....	491
1.2. Condițiile de formă.....	491
1.3. Efecte.....	492
§2. Revocarea pauliană a renunțării frauduloase la moștenire.....	493
2.1. Reglementare legală	493
2.2. Efectele admiterii acțiunii	493
§3. Retractarea renunțării.....	493
3.1. Fundament.....	493
3.2. Condiții.....	494
3.3. Efecte.....	495
Titlul X. Transmisiunea activului și pasivului moștenirii	497
Capitolul I. Obiectul transmisiunii succesoriale.....	498
Secțiunea 1. Activul succesoral	499
Secțiunea a 2-a. Pasivul succesoral	500
§1. Datoriile moștenirii.....	500
§2. Sarcinile moștenirii.....	501
§3. Plata legatelor	502
Capitolul II. Transmisiunea activului moștenirii	503
Secțiunea 1. Transmisiunea calității de subiect activ al drepturilor succesorale.....	503
Secțiunea a 2-a. Transmisiunea posesiunii moștenirii sau sezinai.....	504
§1. Sezina și dobândirea de drept a posesiunii moștenirii de către moștenitorii sezinari.....	505
1.1. Înțelesul noțiunii de sezină	505
1.2. Moștenitorii sezinari.....	507
1.3. Caracterele sezinai.....	508
A. Caracterul de ordine publică	508
B. Caracterul individual.....	508
C. Caracterul succesiv.....	509
D. Caracterul indivizibil	509
1.4. Efectele sezinai.....	510
A. Verificarea titlurilor moștenitorilor nesezinari.....	510
B. Preluarea și administrarea bunurilor succesoriale	513
a) Preluarea bunurilor succesoriale.....	513

b) Administrarea bunurilor succesoriale.....	514
C. Reprezentarea în justiție activ și pasiv a intereselor succesiunii.....	514
§2. Trimiterea în posesie a moștenitorilor nesezinari	514
2.1. Trimiterea în posesie a moștenitorilor legali nesezinari	514
A. Moștenitorii legali nesezinari.....	514
B. Căile de realizare a trimiterii în posesie	515
C. Efectele trimiterii în posesie.....	515
2.2. Predarea legatelor	516
2.3. Realizarea predării.....	517
A. Generalități.....	517
B. Predarea legatelor universale	518
C. Predarea legatelor cu titlu universal	519
D. Predarea legatelor particulare.....	520
2.4. Efectele predării legatelor	520
A. Abilitarea legatarului de a-și exercita drepturile	520
B. Dobândirea dreptului la fructele bunurilor succesoriale.....	521
C. Predarea legatelor nu închide altor persoane dreptul de a revendica drepturi succesoriale proprii.....	521
Capitolul III. Transmiterea pasivului moștenirii	522
Secțiunea 1. Persoanele obligate la plata pasivului	522
§1. Regula – plata pasivului revine moștenitorilor universali sau cu titlu universal	522
§2. Excepția – legatarii particulari	522
Secțiunea a 2-a. Întinderea obligației de plată a pasivului.....	523
Secțiunea a 3-a. Principiul divizării de drept a obligației de plată a pasivului succesoral și excepțiile de la acesta.....	523
§1. Regula divizării de drept a obligației de plată a pasivului succesoral.....	523
§2. Excepții de la regulă	524
2.1. Derogarea care decurge din calitatea de creditor al succesiunii	524
2.2. Derogări care decurg din natura obligației	525
A. Obligația este indivizibilă	525
B. Obligația este garantată cu o ipotecă sau o altă garanție reală.....	525
2.3. Derogări care decurg din voința lui <i>de cuius</i>	526
Secțiunea a 4-a. Contribuția la plata pasivului	526
§1. Principiul contribuției proporționale la plata pasivului.....	526
§2. Recursul între succesori în cazul în care unul dintre ei a fost ținut la plată peste partea ce îi revine	527
§3. Recursul între succesori în cazul plății voluntare făcute de unul dintre ei peste partea ce îi revine din datoriile și sarcinile moștenirii	527

Capitolul IV. Lichidarea pasivului succesoral.....	528
Secțiunea 1. Soluțiile legislative posibile	528
1.1. Sistemul germanic de lichidare organizată a succesiunii	528
1.2. Sistemul francez de lichidare neorganizată, care a fost și acela al Codului civil român din 1864	528
1.3. Sistemul mixt specific dreptului Québec	529
Secțiunea a 2-a. Sistemul de lichidare care rezultă din noul Cod civil	530
Secțiunea a 3-a. Lichidarea reglementată de Legea nr. 36/1995, republicată	530
Capitolul V. Petiția de ereditate.....	532
Secțiunea 1. Noțiune.....	532
Secțiunea a 2-a. Acțiunea în petiție de ereditate	533
§1. Natura acțiunii	533
§2. Caracterul imprescriptibil	533
§3. Părțile la acțiune	533
§4. Dovada calității de moștenitor	534
Secțiunea a 3-a. Efectele admiterii petiției de ereditate	535
§1. Raporturile dintre reclamant și pârât.....	535
§2. Raporturile dintre reclamant și terți	535
2.1. Temperări legale ale regulii <i>nemo plus iuris ad alium</i> <i>transfere potest quam ipse habet</i>	536
2.2. Temperarea pe baza principiului <i>error communis facit ius</i>	536
A. Justificarea principiului.....	536
B. Condiții.....	537
a) Să existe o eroare comună și invincibilă	537
b) Terțul subdobânditor să fie de bună-credință	538
c) Actul încheiat între moștenitorul aparent și terțul subdobânditor să fie cu titlu oneros	538
C. Efecte	539
Titlul XI. Procedura succesorală notarială și dovada drepturilor succesorale prin certificatul de moștenitor	541
Capitolul I. Procedura succesorală notarială	541
Secțiunea 1. Dispoziții generale	541
§1. Reguli de competență teritorială	541
§2. Deschiderea procedurii succesorale.....	542
§3. Luarea măsurilor pentru conservarea și administrarea bunurilor succesorale	542
Secțiunea a 2-a. Desfășurarea procedurii succesorale propriu-zise în fața notarului public.....	543
§1. Citarea moștenitorilor	543
§2. Stabilirea drepturilor succesorale ale moștenitorilor. Încheierea finală.....	544

§3. Suspendarea procedurii succesorală	545
Capitolul II. Dovada drepturilor succesorală prin certificatul de moștenitor	546
Secțiunea 1. Eliberarea certificatului de moștenitor	546
Secțiunea a 2-a. Valoarea juridică a certificatului de moștenitor	547
Secțiunea a 3-a. Anularea certificatului de moștenitor	548
Titlul XII. Pluralitatea de moștenitori	551
Capitolul I. Indiviziunea succesorală.....	552
Secțiunea 1. Generalități.....	552
Secțiunea a 2-a. Influențele suferite de patrimoniul succesoral pe timpul indiviziunii.....	553
§1. Subrogația reală	553
§2. Fructele și veniturile bunurilor succesorală sporesc masa indiviză	554
§3. Sporirea sau scăderea valorii bunurilor succesorală profită sau, după caz, afectează indiviziunea.....	556
Secțiunea a 3-a. Regimul juridic al bunurilor succesorală pe timpul indiviziunii.....	556
§1. Exercitarea atributelor dreptului de proprietate	557
1.1. Uzul	557
1.2. Folosința	557
1.3. Dispoziția	558
§2. Actele încheiate de coindivizari cu terții	558
2.1. Actele de dispoziție și actele asimilate	558
2.2. Actele de administrare.....	559
2.3. Soarta juridică a actelor încheiate cu nesocotirea regulilor aplicabile actelor de dispoziție și de administrare	559
A. Situația actelor de dispoziție.....	559
B. Situația actelor de administrare.....	560
2.4. Actele de conservare	561
Secțiunea a 4-a. Durata indiviziunii.....	562
§1. Regula potrivit căreia poate înceta oricând, la cererea oricărui coindivizar	562
§2. Convențiile de menținere temporară a indiviziunii.....	562
Capitolul II. Raportul liberalităților	564
Secțiunea 1. Introducere	564
§1. Noțiune	564
§2. Diferențe față de alte instituții	566
2.1. Raportul donațiilor și reunirea fictivă.....	566
2.2. Raportul donațiilor și reducțiunea liberalităților excesive.....	566
Secțiunea a 2-a. Liberalitățile raportabile	567
§1. Donațiile supuse raportului	567
1.1. Donațiile în deplină proprietate, cu și fără sarcini.....	567

1.2. Alte donații	567
A. Donațiile de uzufruct	568
B. Donațiile constând într-un avantaj profesional patrimonial indirect	568
C. Donațiile „în posesiune”	568
D. Asigurările de viață	569
§2. Donațiile exceptate de la raport	569
2.1. Excepțiile prevăzute la art. 1150 alin. (1) NCC	569
A. Donațiile pe care defunctul le-a făcut cu scutire de raport	569
B. Donațiile deghizate sub forma unor înstrăinări cu titlu oneros sau efectuate prin persoane interpose	570
C. Darurile obișnuite, donațiile remuneratorii și, în măsura în care nu sunt excesive, sumele cheltuite pentru întreținerea sau, dacă este cazul, pentru formarea profesională a descendenților, a părinților sau a soțului și nici cheltuielile de nuntă, în măsura în care cel care lasă moștenirea nu a dispus altfel	570
D. Fructele culese, veniturile scadente până în ziua deschiderii moștenirii și echivalentul bănesc al folosinței exercitate de donatar asupra bunului donat	572
2.2. Dreptul renunțătorului la moștenirea legală a defunctului de a păstra donația în limitele cotității disponibile a moștenirii	573
2.3. Cazul în care bunul donat a pierit fără culpa donatarului	574
Secțiunea a 3-a. Persoanele ținute la raport și persoanele cărora raportul le este datorat	574
§1. Persoanele ținute la raport	574
1.1. Calitatea de moștenitor legal	575
1.2. Calitatea de beneficiar al unei liberalități nescutite de raport	576
§2. Persoanele cărora le este datorat raportul	577
2.1. Raportul este datorat comoștenitorilor	577
2.2. Situația legatarilor și creditorilor succesiunii	577
A. Legatarii	577
B. Creditorii moștenirii	577
Secțiunea a 4-a. Modalitățile de executare ale raportului	578
§1. Regula – raportul prin echivalent	578
1.1. Raportul prin preluare	578
1.2. Raportul prin imputație	579
1.3. Raportul în bani	579
1.4. Evaluarea bunului donat	580
A. Regula	580
B. Excepții	580
a) Dacă bunul donat a fost înstrăinat de donatar anterior cererii de raport	580
b) Dacă bunul donat a fost înlocuit cu altul	580
C. Raportul donațiilor având ca obiect sume de bani	581

§2. Excepția – raportul în natură.....	581
Secțiunea a 5-a. Căile pe care se realizează raportul donațiilor.....	582
§1. Poziția jurisprudenței și doctrinei noastre sub regimul Codului civil anterior.....	582
§2. Căile de realizare a raportului conform noului Cod civil.....	586
Capitolul III. Raportul datoriilor	587
Secțiunea 1. Noțiune.....	587
Secțiunea a 2-a. Corelația dintre raportul datoriilor și raportul donațiilor.....	588
Secțiunea a 3-a. Domeniul de aplicare.....	589
§1. Datoriile supuse raportului.....	589
§2. Persoanele ținute la raportul datoriilor.....	590
Secțiunea a 4-a. Regimul juridic al raportului datoriilor până la partaj.....	591
§1. Raportul datoriilor nu operează de drept, trebuind să fie solicitat de un coindivizar.....	591
§2. Problema exigibilității creanței al cărei debitor este un coindivizar, între data deschiderii moștenirii și data partajului.....	591
§3. Executarea raportului.....	592
§4. Efectele raportului.....	592
Capitolul IV. Partajul.....	594
Secțiunea 1. Formele partajului.....	594
§1. Partajul amiabil.....	594
§2. Partajul judiciar.....	598
2.1. Persoanele care pot cere partajul.....	599
A. Coindivizarii.....	599
B. Creditorii personali ai coindivizării și orice persoană care justifică un interes legitim pot solicita partajul pe cale oblică.....	600
a) Creditorii personali ai coindivizării.....	600
b) Alte persoane care justifică un interes legitim.....	600
2.2. Capacitatea necesară pentru a putea participa la partaj.....	601
2.3. Realizarea efectivă a partajului.....	602
A. Cererea de partaj.....	602
B. Admiterea cererii de partaj.....	602
C. Admiterea în principiu a cererii de partaj.....	603
D. Partajul propriu-zis. Atribuirea bunurilor succesoriale.....	604
a) Principiul atribuirii bunurilor succesoriale în natură.....	604
b) Partajul bunurilor indivizibile sau care nu sunt comod partajabile în natură.....	606
2.4. Efectele hotărârii de partaj.....	607
Secțiunea a 2-a. Opoziția la partaj a persoanelor interesate.....	608
§1. Opoziția la partaj – mijloc specific de apărare a persoanelor interesate.....	608
§2. Cine poate face opoziție?.....	609
§3. Cum și până când se poate face opoziție?.....	610

§4. Efecte	611
4.1. Sub regimul Codului civil din 1864	611
A. Coindivizarii trebuia să convoace pe creditorii opozanți să asiste la partaj, iar în caz contrar să suporte anumite consecințe.....	611
B. Indisponibilizarea drepturilor succesoriale ale debitorului	611
4.2. Sub regimul noului Cod civil	612
§5. Consecințele lipsei opoziției	613
5.1. Sub regimul Codul civil din 1864	613
5.2. Sub regimul noului Cod civil	613
Secțiunea a 3-a. Efectele partajului	613
§1. Concepțiile posibile cu privire la caracterul partajului	613
1.1. Partajul – act translativ	613
1.2. Partajul – act declarativ	614
1.3. Partajul – act constitutiv	614
§2. Partajul sub regimul Codului civil din 1864	615
2.1. Partajul – act declarativ prin ficțiunea legii sau prin natura sa? ...	615
2.2. Domeniul efectului declarativ al partajului	616
A. Actele care intră sub incidența efectului declarativ	616
a) Partajul propriu-zis	616
b) Actele echivalente partajului	617
B. Bunurile supuse efectului declarativ	618
a) Bunurile corporale	618
b) Problema creanțelor succesoriale	618
c) Problema creanței prețului adjudecării de către un terț la licitație a unui imobil succesoral.....	619
C. Persoanele care intră sub incidența efectului declarativ. Efectele <i>erga omnes</i>	620
2.3. Consecințele efectului declarativ al partajului.....	620
A. Atributarul este proprietar de la data deschiderii moștenirii.....	620
B. Drepturile constituite în favoarea terților prin acte de administrare și de dispoziție făcute de coindivizarii neatributari pe timpul indiviziunii se desființau	621
C. Partajul nu era considerat un act translativ de proprietate.....	621
D. Partajul nu putea servi ca just titlu pentru uzucapiunea de 10-20 de ani	622
§3. Partajul sub regimul noului Cod civil	622
3.1. Partajul – act constitutiv	622
3.2. Suspendarea pronunțării partajului	623
3.3. Unele efecte speciale ale partajului	624
A. Opozabilitatea actelor juridice încheiate legal de un coindivizar anterior partajului	624
B. Strămutarea garanțiilor	624
Secțiunea a 4-a. Garanțiile partajului.....	625

§1. Garanțiile sub regimul Codului civil din 1864	625
1.1. Reglementare legală	625
1.2. Condiții	625
A. Apariția unei tulburări sau evicțiuni	625
B. Tulburarea sau evicțiunea trebuia să aibă o cauză anterioară partajului	626
C. Evicțiunea să nu fi fost imputabilă coindivizării evins	626
D. Actul de partaj să nu conțină o clauză de exonerare de răspundere	626
1.3. Efecte	626
1.4. Cazul special al tulburărilor provenind de la un coindivizor	627
§2. Reglementarea sub regimul noului Cod civil	627
Secțiunea a 5-a. Nevalabilitatea partajului	628
§1. Regulile aplicabile sub regimul Codului civil din 1864	628
1.1. Anularea pentru vicii de formă	628
1.2. Anularea pentru violență sau dol	628
1.3. Eroarea ca viciu de consimțământ în cazul partajului	629
1.4. Nulitatea absolută pentru omiterea unui coindivizor la partaj	630
1.5. Efectele nulității	630
§2. Regulile aplicabile sub regimul noului Cod civil	630
Capitolul V. Partajul de ascendent	632
Secțiunea 1. Noțiuni. Forme	632
Secțiunea a 2-a. Donația-partaj	633
§1. Noțiune și natură juridică	633
§2. Condițiile de validitate	634
2.1. Părțile	634
A. Persoanele care pot face o donație-partaj	634
B. Persoanele care pot beneficia de donația-partaj	635
2.2. Bunurile ce pot face obiectul donației-partaj	636
A. Bunurile prezente	636
B. Bunurile soților obiect al unei donații-partaj conjunctive	637
C. Bunurile indivize obiect al donației-partaj cumulative	638
D. Bunurile care au format obiectul unor donații anterioare	638
2.3. Repartizarea bunurilor	639
A. Divizarea reală prin voința donatorului	639
B. Compunerea loturilor	639
2.4. Condițiile de formă	640
§3. Efectele donației-partaj	641
3.1. Înaintea deschiderii moștenirii dispunătorului	641
A. Raporturile între donatorul-ascendent și donarii-descendenți	641
B. Raporturile dintre descendenții-donatori	642
3.2. După deschiderea moștenirii dispunătorului	642
A. Donarii-descendenți devin moștenitori ai defunctului	642

Cuprins

B. Consecințele care decurg din această situație.....	643
§4. Reducțiunea donației-partaj	643
Secțiunea a 3-a. Testamentul-partaj.....	644
§1. Noțiune	644
§2. Obiectul testamentului-partaj.....	645
2.1. Bunurile la care se referă.....	645
2.2. Repartizarea bunurilor	646
§3. Efectele testamentului-partaj	646
§4. Reducțiunea testamentului-partaj	647
Bibliografie	649
Index alfabetic	683